

РЕЦЕНЗІЇ

О. С. ПЕРЕВЕРЗЄВА

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
У ВОДАХ СВІТОВОГО ОКЕАНУ**

Монографія «Міжнародне морське право: правовий статус науково-дослідних суден»* присвячена висвітленню питань історії зародження та формування міжнародно-правових положень, що регламентують науково-дослідницьку діяльність у водах Світового океану. В книзі висвітлюється статус науково-дослідних суден та даються рекомендації щодо подальшого вдосконалення міжнародно-правової регламентації морських наукових досліджень.

Перша частина «Зародження і розвиток міжнародно-правових відносин у сфері науково-дослідницької діяльності у водах Світового океану» висвітлює історичні питання свободи наукових досліджень, розвитку й становлення міжнародно-правових відносин у сфері морських наукових-досліджень. Окремі розділи присвячено підготовці питань про морські наукові дослідження до III Конференції ООН з морського права та розгляду морських

© ПЕРЕВЕРЗЄВА Ольга Сергіївна – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу міжнародного права і порівняльного правознавства Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

* Шипцов О.А., Анцелевич Г.О., Гіренко О.Т., Моцик О.Ф., Стефанов Г.С., Шипцов О.О. Міжнародне морське право: правовий статус науково-дослідних суден: монографія. Київ: ДУ «Гідрофізичний центр НАН України», Одеса: Фенікс, 2019. 436 с.

наукових досліджень у світлі положень Конвенції ООН з морського права 1982 р.

У другій частині «Регламентація проведення морських наукових досліджень» розглядається понятійний апарат дослідження, правова регламентація здійснення морських наукових досліджень як складової процесу пізнання природного середовища, юридичні аспекти та правові підстави використання методів і засобів здійснення морських наукових досліджень. Спеціальні розділи присвячено огляду міжнародних багатосторонніх договорів у сфері морських наукових досліджень, правовому регулюванню науково-дослідницької діяльності у морських просторах, розташованих за межами національної юрисдикції, і таких, що підпадають під юрисдикцію прибережних держав.

Третя частина «Правові аспекти діяльності науково-дослідних суден в інтересах збереження морського природного середовища» присвячена аналізу такого важливого питання, як захист і збереження морського середовища. Окремий розділ висвітлює правове регулювання здійснення екологічних морських наукових досліджень із використанням науково-дослідних суден у морських просторах, які підпадають під юрисдикцію прибережних держав.

У четвертій частині «Правовий статус науково-дослідних суден у порядку DE LEGE FERENDA» автори аналізують правовий режим проведення морських наукових досліджень у порядку *de lege ferenda*.

П'ята частина «Правовий статус, режим діяльності та класифікація науково-дослідних суден на сучасному етапі» присвячена розгляду питань про правовий статус, режим діяльності та класифікацію науково-дослідних суден на сучасному етапі, формування міжнародно-правової бази, що стосується їх діяльності, загальному огляду їх правового становища на сучасному етапі. В окремому розділі автори розглядають науково-дослідні судна як основний засіб морських наукових досліджень.

У шостій частині «Практика міжнародно-правової регламентації та реалізації суверенних прав прибережних держав Азово-Чорноморського басейну в сфері організації та проведення морських експедиційних досліджень» здійснено огляд виконання вимог універсальних міжнародних багатосторонніх договорів у сфері організації та проведення морських експеди-

ційних досліджень державами Азово-Чорноморського басейну, а саме Республікою Болгарія, Республікою Грузія, Російською Федерацією, Румунією, Турецькою Республікою та Україною, а також оцінка практики міжнародно-правової регламентації та реалізації суверенних прав прибережних держав Азово-Чорноморського басейну в сфері організації та проведення морських експедиційних досліджень.

У сьомій частині «Імплементация в Україні норм міжнародного морського права в сфері безпеки мореплавства» викладено погляди авторського колективу на певні аспекти виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері безпеки мореплавства, на інструменти виконання міжнародних стандартів забезпечення безпеки мореплавства, на проблеми арешту та затримання морського науково-дослідного судна, на міжнародно-правові особливості забезпечення безпеки мореплавства в районах Чорного та Азовського морів, прилеглих до Автономної Республіки Крим, на міжнародні інституційно-правові основи забезпечення безпеки мореплавства.

У восьмій частині «Міжнародно-правова регламентація проведення морських експедиційних досліджень в інтересах військового мореплавання» розглянуто такі питання, як вплив особливостей розвитку військового мореплавства на кодифікацію міжнародного морського права, поняття та міжнародно-правову регламентацію проведення морських експедиційних досліджень в інтересах військового мореплавства та національні правові норми держав Азово-Чорноморського басейну, що регламентують таку діяльність.

У роботі автори акцентують на актуальності та пріоритетному характері розвитку міжнародного морського права у сфері регламентації морських наукових досліджень, по-перше, з огляду на постійне зростання зацікавлення людства у використанні найрізноманітніших запасів Світового океану, по-друге, внаслідок відсутності в законодавстві України чіткої нормативно-правової регламентації роботи науково-дослідних суден, прав і обов'язків їхньої адміністрації, а також організаторів і керівників наукових морських експедицій.

Варто зазначити, що робота має насамперед інформативний та аналітичний характер, має за мету застерегти організаторів,

керівників і учасників експедицій від небажаних наслідків, вимушеного чи необережного відхилення від норм міжнародного морського права або місцевих правил і звичаїв у намічених районах роботи при проведенні морських наукових досліджень за допомогою науково-дослідних суден.

Заслужують на увагу висновки та практичні рекомендації, зокрема про необхідність завчасного здійснення дипломатичними каналами запитів щодо національних нормативно-правових вимог до проведення морських експедиційних досліджень у зонах національної юрисдикції прибережних держав Азово-Чорноморського басейну, про планування, організацію та проведення морських експедиційних досліджень у співробітництві з компетентними міжнародними та національними організаціями. Авторами критично проаналізовано підхід прибережних держав Азово-Чорноморського басейну до імплементації міжнародно-правових норм стосовно проведення морських наукових досліджень до національного законодавства.

Отже, монографія О.А. Щипцова, Г.О. Анцелевича, О.Т. Гіренка, О.Ф. Моцика, Г.С. Стефанова, О.О. Щипцова «Міжнародне морське право: правовий статус науково-дослідних суден» є добре аргументованим науковим дослідженням, що має суттєве теоретичне значення та практичну цінність у сфері регламентації правового статусу науково-дослідних суден.